

sinema 6

AYLIK SINEMA SANATI DERGİSİ ★ SAYI: 6 (HAZİRAN 1965) ★ 150 KURUŞ

HAKKI YENEN FİLM ve «KARA» BİR SONUÇ

sinema 88

AYLIK SİNEMA SANATI DERGİSİ

Sayı: 6

Haziran 1965

Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni:
Selim Sabit PÜLTEN

Yazı İşleri Yönetmeni:
Giovanni SCOGNAMİLLO

Teknik Yönetmen:
Agâh ÖZGÜÇ

Ankara Temsilcisi:
Nijat ÖZÖN

Bu Sayıda Yazarlar:
Erhan ETİKER
Saim GÖRKEN
Yılmaz KUZGUN
Nijat ÖZÖN
Halit REFIĞ
Giovanni SCOGNAMİLLO
Coşkun ŞENSOY
Feyzi TUNA

Yönetim Yeri:
SET KİTABEVİ
Balipaşa Yokuşu 118/A
Beyazıt - İstanbul

Abone: Yıllık 10 Lira
İlân: Arka Kapak 600 TL.
İç Kapak 400 TL.
İç Sayfalarda Tam 200 TL.
İç Sayfalarda Yarım 100 TL.
İç Sayfalarda Dörttebir 50 TL.
Sinema ve Yayın ilânları % 50 indirimlidir. Değişme ilân yayınlanır.

Dizgi ve Tipo Baskı:
Çelikkilt Basımevi

Basıldığı tarih: 18 - 6 - 1965

Kapak Resmi :

«Basında Karanlıkta Uyananlar»

(Fotoğraf: Fazıl Durukan)

hedef türk sineması

«SİNEMA 65» bizim «ciddi» sinema yayınları içinde yepyeni bir tutumla işe girişmektedir. Tutum çok basittir, fakat bu basitliği içinde en gerçekçi, en yararlı ve en olumlusudur. Tutum şudur: Türk sinemasından, yalnız Türk sinemasından söz açmak. Bu tutum bugüne kadar benimsenmemişse bunun nedeni, bazan ileri sürüldüğü gibi, yerli sinemanın küçümsenmesi değildir. Bunun nedeni, sinema yazarlığı için çeşitli dergi ve gazetelere dağılmış olanların, kendilerine verilen sütunlarda yabancı sinemayı da hesaba katmak zorunda bırakılmalarıdır.

Nitekim, «SİNEMA 65» olayı, sinema yazarlarına fırsat verilince, Türk sinemasının çeşitli sorunlarına dört elle sarılmağa hazır olduklarını açıkça ortaya koymuştur. «SİNEMA 65», aynı zamanda bu çalışmanın, şimdiye kadar hem çeşitlilik hem hacim bakımından en geniş ölçüde yapılmasını da sağlayacaktır. «Türk sineması önemsenmiyor» dan sonra, «Türk sinemasına ancak birkaç satırlık yer veriliyor» suçlaması da böylelikle dayanaksız kalmaktadır. Görülüyor ki, «SİNEMA 65» denemesi, hem yazarlar, hem sinemacılar, hem de okuyucu-seyirciler yönünden her şeyden önce ortaya büyük bir açıklık ve kesinlik getirmektedir: Sinemacı, «SİNEMA 65» in sayfalarında yalnız kendi sorunlarını bulacağından emin olacaktır. Türk sinemasının sorunlarını merak eden okuyucu - seyirci bunu enine boyuna işlenmiş olarak yalnız bu dergide bulacağını kesinlikle bilecektir. Nihayet yazarlar, Türk sineması konusundaki bütün görüş, duyuş ve düşüncelerini «SİNEMA 65» te ortaya koyabileceklerdir. Hemen eklemek gerekir ki, bu görüş, duyuş ve düşünceler birbirinden ayrı, birbiriyle çelişik, hatta birbirine karşıt olabilir, olacaktır. Aynı şekilde, «SİNEMA 65» çevresinde birleşecek olan üç «İlgili» taraf» - yani yazarlar, sinemacılar, okurlar - da zaman zaman, hatta sık sık uyuşmazlığa düşebilirler, düşeceklerdir. Bu yerinilecek değil sevinilecek bir olaydır. Türk sinemasının o kadar çözülmemiş, o kadar cevap bekliyen sorunu vardır ki, yukarıdakinin aksi bir durum insana rahatlık yerine büyük bir kuşku verirdi. Şimdi en önemli nokta, «SİNEMA 65» te kümelenen yazarların çabalarının, bugüne kadarki birçok denemede olduğu gibi bir «monolog» ya da bir «sağırılar diyalogu» niteliğine bürünmemesidir. «SİNEMA 65» le ilgili herkes - derginin yöneticileri, yazarları, okuyucuları ve sinemacılar - ortak çıkarlarının Türk sinemasının daha iyiyeye doğru yönelmesinde olduğunu kafalarına yerleştirir, hiç olmazsa, «SİNEMA 65» in sayfalarında yalnız bu görüş ve tutumla boy gösterirlerse bu yolda en önemli ve ileri adım atılmış olacaktır.

NIJAT ÖZÖN

filimciliğimiz nereden nereye?.

YILMAZ KUZGUN

On yıl öncesi, Şehzadebaşı'nın o haftada üç-dört film gösteren sinemalarında **John Wayne'in, Tyrone Power'in, James Cagney'in** çocuk ve delikanlı ruhlarındaki macera ve vur-kır hevesini kamçılayan filmlerinin çokça oynadığı günler, Film denilince Amerikan markasından gerisinin seyredilemeyeceği inanisının benimsendiği zamanlar. Beş sinema arasında sadece ucuza temin ettiği iki yerli filmi afişlemekte. Diğer sinemalarla kıyaslanamayacak derecede düşük sayıda bir seyirci kütlesi seyretmekte filmlerimizi..

Emre'den çıkmışım **M. Gürses'in** filmini görüp, Karşı kaldırımdaki iki arkadaş bana bakarak gülmektedirler. Yanlarına vardığımda beklediğim, alıştığım taşlamalar. «Ne o kuru, yine baldır bacak ziyafetinden geliyor sun» «—Yahu baklava varken gidip keçi boynuzu yersin, ne salak herifsin be..»

Öyle ya yerli malı kullanmanın yıllar yılı kötülendiği bir memlekette yerli malı film seyretmek?..

Dün gazetelerden birinin «Bugün nereye gidelim» sütunundaki sinemalar kısmına baktım. 42 sinemadan 29 unda yerli film gösterildiği görülüyordu... Bir istatistikte İstanbul da geçen yıl sinema salonlarını dolduran 34 milyon seyirciden 20 milyonunun yerli film seyrettiği gerçeği çıkıyordu ortaya.

BİR ŞEYLER OLDU MU?

İktisadi bakımdan akıl gidişleriyle, düzensizlikleriyle, bünyesinde çalışanları moral bozukluğu ile kıvrandıran sosyal yapısıyla bugün bir yerli film endüstrisi var. Ana

meselelerini, yapısındaki boşluklarını bilen veya bilmeyen herkesin gidışı hakkında fikir yürüttüğü bu endüstrinin sosyal ve ekonomik problemlerine eğilmeden önce gelişiminde faydalı ve tutulur yönü ortaya koymamız gerek.

Eskiden Türk filmciliği desteksiz, dar imkânlarıyla sınırlı bir seyirciye hitabedebilmekte idi. Piyasayı ellerinde tutan yabancı film ithalcileri (Fitaş - Lâle, Reks, Özen, Yurt vs) ucuza malettikleri filmleri vizyona koyar, İstanbul da maliyeti çıkarıp geri kalan piyasada suratlı bir kâr haddine geçerlerdi.

Merkez ve şubelerinde istihdam ettikleri işçi ve müstahdem sayısı mahdut olan bu sektör, az gelişmiş ülkelere has olan rizikosu az, kısa devrede büyük kâr getiren ve memleket ekonomisine fazla birşey katmayan çalışma düzenlerini rahatlıkla sürdürüyorlardı. Her yıl kültürel miktarda dışarı akan döviz karşılığı ancak yüzde yirmisi kaliteli olabilen filmler ithal ediliyor, sağlanan hasılat küçük bir tüccar grubu arasında dağılıyordu. Bu gün develüasyondan, ithalâta konan kademeli tahditlerden, yerli film rekabetinin salon sayılarını daraltan kısıltı durumlarına rağmen yine iyi kazanç sağlayan ithal firmalarının eski kazanç durumları kolayca alınabilir.

Aradan geçen zaman zarfında yerli filmcilik durumu lehine çevirip sinema salonlarında üstünlük sağlarken eskiden 300 e yaklaşan film ithali 100 e inmiş, devletin baskısına lüzum kalmadan bu sektör ithalinde kısımla dolayısıyla büyük döviz kazancı olmuştur. Bu birinci gerçektir. İkincisi kendi imkânlarıyla gelişme çabasında olan yerli film sanayi yapımından oynatıma kadar olan dizide geniş sayıda işgücünün istihdamını sağlamış, sağlamaktadır. Bugün, ücret dağılımı düzensizde olsa Artist, rejisör, operatör, set işçisi vs. emeklerinin karşılığı ile milli gelirden belirli bir artışı sağlamaktadırlar. Bu da ikinci gerçektir.

Bu görüş ve düşünüşüm karşısında kalite yoksunluğunu seyircinin duygu ve zevkinin sömürüldüğünü, başıboş gidişin büyük yıkımı hazırladığını söyleyenlere meseleyi incelerken birde şu hususu göz önüne almaları gerektiğini hatırlatırım.

Toplum üzerindeki etkisini kabul ettiği güzel sanatların belirli kollarına, spora, basın ve yayın'a ilgi gösteren, onları himaye eden devlet, filmciliğimiz için hızlı akış öncesi ve devamuñca düzenleyici, destekleyici bir iktisadi politika takip etmemiştir. Filmciliği bir toplum sanatı ve eğlence aracı olarak kabul etmemiştir. Rusum farkı gibi dolaylı tedbirler destekleyicilikten çok geçiştirici, bir sanayiın gelişme imkânlarını şuuruzca rekabet imkânlarıyla baltalayıcı olmuştur. Günümüzde tek taraflı sudan tedbir ve avantajlarla endüstri kurulamaz ve günümüzün gerçeği bunu göstermektedir. Sermaye birikimi olmayan, rasyonel çalışmanın şuuruna varılmamış, kısa zamanda kazanç sağlama ihtirası içinde mücadele eden yabancılar bugüne kadar belirli bir gelişmeyi sağlamışlardır.

NE OLACAK :

Ortada bir yapı var. Yıkılmasını dileyeceğimiz değil. Ortak düşünüş ve çabalarla belirli bir yön alması gerekli bir yapı.

İhtilâl sonrası siyasi rejimimiz bir yandan hızlı bir sanayileşmeyi plânlarken, öte yandan böyle bir sanayileşmenin ancak demokratik bir nizam ve sosyal adalet rejimi içinde gerçekleşebileceğini kabul etmiştir. Bu ilkeyi benimseyerek filmciliğimizin iktisadi ve sosyal problemleri üzerine eğilip yapımcıların ve çalışmaların gerçekleştirmeleri lüzumlu hamleler üzerinde duracağız.

REKLÂMCILIK

ISKRA

Manyetolu telefon apareyleri ile çeşitli renklerde otomatik telefon apareylerimiz gelmiş ve satışa arz edilmiştir.

TOPTAN SATIŞ YERİ Türktelefon.

GALATASARAY, YENİ ÇARŞI DARFILM HAN NO: 40 İSTANBUL TEL: 49 32 00 - 44 12 57

celal altıntaş

HAYRİ CANER PRODÜKSİYON
1965/1966 SEZONUNDA HAZIRLIYACAĞI
FİLMLERİ DUYURUR:

Kan Dökmeyeceğiz
Ayhan Işık - Ahmet Mekin
Nebahat Çehre

Senaryo : ORHAN ELMAS Rejisör : HAYRİ CANER

Altın Yumruk
İzzet Günay - Gönül Yazar

Senaryo : BÜLENT ORAN Rejisör : HAYRİ CANER

Günah Kadını
Çolpan İhan - Süleyman Turan
Devlet Devrim

Senaryo ve Reji : HAYRİ CANER

Cehennem Melekleri
Ajda Pekkan - Gönül Yazar
Neriman Köksa

Senaryo : ORHAN ELMAS Rejisör : HAYRİ CANER

Selahattin'in Lambası
Münir Özkul - Ajda Pekkan
Sadettin Erbil

Senaryo : SUAVİ SÜALP Rejisör HAYRİ CANER

NOT : Bu filmlerin bütün işletme bölgeleri serbet-
tir. İlgilenenlerin simdiden «HAYRİ CANER PRODÜK-
SİYON Beyoğlu, EMEK HAN No. 13» adresine müracaat
etmeleri rica olunur.

(Set : 5)

halit
refiğ
ile
«Kırık hayatlar»
üzerine
bir konuşma

FEYZİ TUNA

— 1899 - 1900 yıllarında geçen ve istibdat devrini bir paşa konağını birinci plâna alarak anlatmağa çalışan «HAREMDE DÖRT KADIN» filmi yeni bitirdiniz. «HAREMDE.....» den sonra aynı yıllarda yazılmış «KIRIK HAYATLAR»ı filme almakla, belli bir devir yaşanmasını bütün boyutlarıyla kavramayı mı düşünüyorsunuz?...

— Hayır... «KIRIK HAYATLAR» 1900 yılında yazılmış olmasına rağmen, yaptığım uygulamada günümüze aktarılmıştır.

— Şu halde; Yazıldığı ile çekildiği tarih arasındaki 65 yıllık fark, romanda bir takım köklü değişikliklere sebep oldu. O zaman da UŞAKLIGİL'in romanını seçişinizin nedeni biraz karanlıkta kalıyor.

— Uşaklıgil'in romanını neden film yapmak istedim. Bunu açıklamazdan önce bir noktada durmak gerekiyor: «KIRIK HAYATLAR» 1 senaryo haline getirirken yaptığım bütün değişik olayları romanın yazıldığı 1900 yılından filmi çektiğim 1965 yılına aktarmak oldu. Bunun dışında ana karakterler, ana münasebetler, hattâ romanın dramatik yapısı üzerinde hiç bir değişiklik yapmadım.

— Burada biraz duralım... Galiba geçen 65 yıl içinde Türk toplumunun yapısında hiç bir değişiklik olmadığını söylemek istiyorsunuz.

**Halit
Refiğ**
«Rejisör olarak
sinemaya
ilk uyguladığım
eser

— Aşağı yukarı... Romanın yazıldığı tarihten bu zamana kadar geçen 65 yıl içinde Türkiyede siyasi ve sosyal hayattâ bir çok değişmelere rağmen (1908 hürriyetin ilânı, 1923 Cumhuriyetin ilânı, 1945 demokrasiye geçiş, 1960 27 Mayıs devrimleri) ekonomik yapıya bağlı birey dramında hiçbir değişiklik olmamıştır... Bu sebeble de «KIRIK HAYATLAR» ın günümüze aktarılması zorluğu diye bir fikir söz konusu olamaz.

— Evet... Şimdi de yukarıda sözünü ettiğimiz, «KIRIK HAYATLARI» ı seçişinizin nedenleri üzerinde durulum isterseniz...

— «KIRIK HAYATLAR» Hem Halit Ziya'nın sinemaya uygulanan ilk romanı, hem de benim rejisör olarak sinemaya uyguladığım ilk roman... Halit Ziya, Servet-i fûnun edebiyatının romantik ve süslü yazı tarzına uygun «MAİ ve SİYAH» ve «AŞK-I MEMNU» romanları ile edebiyatımızın ilk büyük romancısı olmak payesine eriştikten sonra daha sade ve daha realist bir eser olan «KIRIK HAYATLAR»ı yazmaya girişti. «KIRIK HAYATLAR» yazıldığı 1900-1901 yılları içinde Abdülhamid sansüründe nyakasını kurtaramadığı için tefrika edilmesi yarıda kesildi. Yeniden basılması Hürriyetin ilânından önce olmadı. Kitap halinde de ancak Cumhuriyetten sonra 1924 yılında çıktı. Halit Ziya bu eserini en gerçekçi, en olgun ve en başarılı romanı saymasına

rağmen «KIRIK HAYATLAR» seçişimin nedeni; pek tabii bu büyük romancının en iyi romanına yapılan bir haksızlığı düzeltmek değil sadece... Evlilik kurumu ve evli bir çiftin dramı üzerine bir film yapmayı tasarlar-ken bu konuya yazarlarımız arasında en doğru bir açı-
dan «KIRIK HAYATLAR» ile Halit Ziya'nın yaklaşmış olduğunu gördüm. O zaman daha önceki filmlerimdeki gibi doğrudan doğruya bir senaryo yazmaya lüzum kal-mıyordu. Ayrıca edebiyatımızın çok önemli bir kişisi o-
lan, çok sevdiğim Halit Ziya Uşaklıgil'i geniş seyirci küt-
lelerine tanıtmak fırsatı da ortaya çıkıyordu...

Bilmem bu açıklama yeterli mi sizin için?...

— Evet, çok teşekkür ederim. Birde filmin çok kısa hikâyesini anlatmanızı istesem?...

... Kısaca şöyle özetliyebiliriz: Yarınını garanti al-
tına almak için sevişmek ve eğlenmek gibi en tabii genç-
lik haklarından feragat edip, sadece çalışıp, didinen ev-
li bir doktorun hayat düzeni hiç ummadığı bir anda tepe
takla oluyor... Kocasından başka hiç bir sosyal güven-
liği olmayan, iki çocuklu genç karısı devamlı olarak terk
edilmek ve tanımadığı bir hayatın ortasında yalnız kal-
mak korkusu içinde yaşıyor.

Halit Ziya'nın dramı değişmeyen bu karakterlerini
perdede (özel hayatında da bir doktor olan) Cüneyt
Arkan ile Belgin Doruk canlandırıyor...

«Kırık Hayatlar» da Cüneyt
Arkan, Birsen Menekşeli ve
Belgin Doruk...

dönme dolap

COŞKUN ŞENSOY

Türk sinemasını, sağlam temeller üzerine oturtulmuş güçlü bir yapıya değil, durmadan dönen, döndükçe hız alan, durduğu zaman ise hiç bir değişikliğe uğramadığı pırl, pırl belli olan bir dönme dolaba benzetelim. Bu dönme dolap, her cinsten insanın kol gezdiği, çocukların gönül eğlendirdiği ve kayak salıncaklarının göklere uçurulduğu bir bayram yerinde dönmektedir. Bir mantar tabancasının ani patlayışı, bu düzenin akışını kolayca değiştiremez. Genel plânda bayram yeri, o kadar renkli, o kadar hareketli ve çekicidir ki, bazan bir kişi bu dipsiz çukurun içine yuvarlanıverir. Bu da, her taraftan ışık alan bir cismin döne, dolaşa gölgelenmesi, sonra da silinip yok alması demek olacaktır. Kuzu ormanda kaybolmuş veya kurtlardan birine yem olmuştu. Bazan, altı karıncaların döndüğü, çadırların kurulduğu, yedi başlı sahte canavarların gösterildiği bayram yeri sahnesini kurbanlık koyunlar kaplar. Kamın gövdeyi götürüleceği güne kadar, kurbanların bakışlarından öleceklerini anlatmak kabildir. Burada, her sabah bir güneş doğar, her akşam bir güneş batar. Hüner koçun boynuzlarında gizli bir hazinemiş gibi, bulucusunu beklemektedir. Böyle bir yerde gizlendiği kimin aklına gelebilir ki?...

Dönme dolabı döndürelim, Dişlileri birbirine öyle sıkışmış ki, çevirmek ve gerçek hızını kazandırabilmek için, lâmbadan çıkan dev kadar kuvvetli olmak gerek. Peki, dönmesin, Nasılsa yerinde sayıyor. Dönüp dolaşıp, aynı yere gelmeyecek mi?... Bu onun kaderi. Olmaz, biz bu işten hayatımızı kazanıyoruz diyorlar, bayram yeri sakinleri... Ama ne şekilde?... Size ne be!... Siz bir bayram yeri nasıl kurulur, dönme dolap nasıl döner kayak salıncakları nasıl uçurulur, ne bilirsiniz. Biz böyle ça-

lışmasak, didinmesek, böylesine renkli, böylesine cıvı cıvı bir bayram yeri kurulabilir miydi hiç...

Şu kalabalıklara bakın bir kerre. Dönme dolap, sizin dediğiniz gibi dönseydi, bizim halimiz ne olurdu? Tenkidçi diye bir kaç zibidi toplanmış, aleyhimize olur olmaz lâflar ediyormuşsunuz... Siz kim, sinema kim. Daha içinizde gerçeğin anlamını bile bilen yok. Ömrünüzde kayık salıncağına binmemişsinizdir, yok bayram yerinden, yok bilmem dönme dolaptan söz edersiniz. Haydi be! Avuçlarımız nasır tuttu, gözlerimiz kan çanağından farksız. Zaman, uyku nedir bilmeyiz. Okuduğumuz kitaplardan İstanbul'a sur olurdu. Daha ne yapalım, sinemacı olacağız diye ölelim mi?... Ne zannediyorsunuz yani. Kulak verin efendiler. Sinema sadece resim değildir, roman değildir, müzik değildir. Toplumdan çıkan bir gerçektir. Ya!... Buna toplumsal gerçekçilik denir. Siz anlamazsınız. Toplumu, kendi toplumunuzun insanları ele alır, inceler, anlatırsınız. Buna da sanat denir. Aksini iddia edecek kadar aydın bir dönme dolapçı varsa, çıksın meydana, Çıksın yoksa, biz dönme dolabımızı dilediğimiz gibi döndüreceğiz. Nerede durdurup, nerede hızlandırdığımızı kimse fark edemeyecek. Bir iki kişi anlaşmış ne çıkar, kim onlara inanır. Hah!... gülelim bari...

Elbet bir gün, bayram yerinin parlak ışıkları sönecek. En küçüğünden, en büyüğüne kadar kaç elma şekeri satıcısı varsa, alıcı bulamayacak. Mantar tabanmaları çoğalacak, ama barut kalmayacak(Patlayanların seside çok uzaklardan duyulup kayboluv erecektir. Çok yakın gelecekte, bayram yerinde gençlerin işi yoktur. Onlara ayrı bir bayram yeri düşünemeyiz. Aramızda kaybolup gidenler deyip, dönme dolaba kurulan koca bebekler er geç tutundukları dallardan düşüp yerlerini beğenmediklerine bırakacaklardır. Şimdilik, dönme dolaba nasıl ayak uydurulur iyi biliyorlar. Ama, bu bayram yerine tezgâh kuranlar için yeterli değildir. Her an endişe içindeler. Ya bayram yerine kar yağarsa, çarkımızı kim döndürür. Kayık salıncaklarımızı kim uçurur. Kim atış poligonlarında boşuna mermi harcar. Üstü fıstıklı şam tatlılarımız kime yuttururuz. Sonra? Çok kızdırmayın bizi, Ne kadar baloncumuz varsa, hepsine bir emir verimiz. Gökyüzü balonlarla dolar. Her şey ipi kesmemize bağ-

h. Biz istersek muhalebicilerimize aşure yaptırırız. Bu kalabalıkta oda gider. Daha olmadı tombalacılarımızı çıkarınız piyasaya. Yüzlerce numaranın, sadece bir iki tanesi dolu. Çeksinler boş, çeksinler boş. Dolusunu bulana aşk olsun. Bir tane yakalamışlar ne çıkar!...

Burası da bayram yerinin en kuytu köşesi. Derlerki kos helvacılığından milyoner olmuş. Bayram yerindeki en büyük dönme dolap onunmuş. Oyle bir döndürüyormuş ki ne siz sorun, ne biz söyleyelim. Dönme dolabımız, yerinde kalsın ama, bayram yerini, biri havaya uçurabilse, ne köstebekler kalırdı ortada... Kim kimi aldatıyor. Hiç belli değil. Hayır, çok belli. Rulet kimin hesabına döneerse dönsün, durduğu zaman, en büyük numaraya oynamış olanlar, kazanamayacaklardır.

Bayram yerinde, macun satanların gazelleri sadece halkın kulağına hoş gelen bıkılmış şarkılardır. Getirin bana mantar tabancasını ne yiğit olduğumu göstereyim şunlara diyenler, bir saçma tanesiyle küçük bir hedefi dahi yerinden oynatamazlar. Sonra da, saha çamurluydu, rüzgâr vardı, hakem onlardan tarafaydı ne yapalım diyorlar. Nemi yapsınlar... Dönme dolaba ters binmesinler. O zaman yarı yolda düşüp yuvarlanmazlar. Başlı dönenlere gelince, bu aş zaten onlara göre değildir. İçi bulanan bayram yerine gelsin ama, rulet çevirsin macun satsın, balon uçursun. Dönme dolaba binmesin. O büyük rüzgâra kapılmanın zevkini, herkes bilemez. Anlatılabilmek için yaşamak gereklidir. Dönme dolapçıyı kandırabiliriz, ama dönme dolabı asla. Bu curcunada iyi niyetle didinip, nefes tüketenlere selâm...

ELİF KİTABEVİ

Yeni ve eski bütün kitaplar ve dergiler yalnız Elif Kitabevinde bulunur. Anadolunun her tarafından sipariş kabul edilir. Ödemeli gönderilir, Elif Yayınlarını Kirapçılarda arayınız.

Adres: Elif Kitabevi, Sahafılar Beyazıt - İstanbul

PARASIZ «KİTAP BELLETEN»
DERGİSİ VE KATALOĞ İSTEYİNİZ

(Değişme 5)

soruşturma :

Geçtiğimiz mevsimin en iyi 10 filmi, en iyi rejisörü, en iyi senaryo, en iyi operatörü ve en iyi oyuncularını hangileridir?

AĞAH ÖZGÜÇ

Selmi ANDAK (Cumhuriyet)

- 2) Şeytanın Uşakları (İlhan Engin)
- 1) Karanlıkta Uyananlar (Ertem Göreç)
- 3) Keşanlı Ali Destanı (Atıf Yılmaz)
- 4) Suçlular Aramızda (Metin Erksan)
- 5) Ahtapotun Kolları (Nevzat Pesen)
- 6) Kavgasız Yaşayanlım (Sırrı Gültekin)

Reji: Ertem Göreç (Karanlıkta Uyananlar)

Senaryo: Vedat Türkali (Karanlıkta Uyananlar)

Operatör: Mengü Yeğin (Suçlular Aramızda)

Kadın Oyuncu: Hülya Koçyiğit (Vurun Kahpeye)

Erkek Oyuncu: Fikret Hakan (Keşanlı Ali Destanı)

Y. Kadın oyuncu: Aylâ Algan (Karanlıkta Uyananlar)

Y. Erkek oyuncu: Arif Eriş (Karanlıkta Uyananlar)

T. KAKINÇ (Milliyet)

1) Suçlular Aramızda (Metin Erksan)

2) Aşka Susayanlar (Fevzi Tuna)

Reji: Metin Erksan (Suçlular Aramızda)

Senaryo: İyi niyet gösterisi örneği olarak Vedat Türkali (Karanlıkta Uyananlar) ile

Operatör: Orhan Kapkı (Bütün Filmleriyle)

Kadın oyuncu: yok

Erkek oyuncu: Ahmet Mekin (Bütün filmleriyle)

Yardımcı kadın: yok

Y. Erkek oyuncu: Ekrem Bora (Bütüi filmleriyle)

Erdoğan TOKATLI

- 1) Karanlıkta Uyananlar (Ertem Göreç)
- 2) Suçlular Aramızda (Metin Erksan)
- 3) Keşanlı Ali Destanı (Atif Yılmaz)
- 4) Ahtapotun kolları (Nevzat Pesen)
- 5) Duvarların Ötesi (Orhan Elmas)

Reji: Metin Erksan (Suçlular Aramızda)

Senaryo: ????

Operatör: Kriton İlyadis (Vurun Kahpeye)

Kadın oyuncu: Fatma Girik (Keşanlı Ali Destanı)

Erkek oyuncu: 1 — Ahmet Mekin (Vurun Kahpeye)

2 — Yılmaz Güney (Genel olarak)

Y. Kadın oyuncu: 1 — Aylâ Algan (Karanlıkta Uyananlar)

2 — Elif Türkân (Kanun Karşısında)

Y. Erkek oyuncu: 1 — Hasan Ceylân (Hepimiz Kardeşiz)

2 — Tuncel Kurtiz (Şeytanın Uşakları)

ÇETİN A. ÖZKIRIM: (Cumhuriyet - Kim)

- 1) Karanlıkta Uyananlar (Ertem Göreç)
- 2) Keşanlı Ali Destanı (Atif Kaptan)
- 3) Suçlular Aramızda Metin Erksan)
- 4) Duvarların Ötesi (Orhan Elmas)
- 5) Kavgasız Yaşayalım (Sırrı Gültekin)

Reji: Ertem Göreç (Karanlıkta Uyananlar)

Senaryo: Vedat Türkali (Karanlıkta Uyananlar)

Kadın oyuncu: yok

Operatör: Turgut Ören (Karanlıkta Uyananlar)

Erkek oyuncu: Fikret Hakan (Karanlıkta Uyananlar)

Y. kadın oyuncu: Aylâ Algan (Karanlıkta Uyananlar)

Y. erkek oyuncu: Beklân Algan (Karanlıkta Uyananlar)

Agâh ÖZGÜÇ (Ses - Sinema 65)

- 1) Karanlıkta Uyananlar (Ertem Göreç)
- 2) Suçlular Aramızda (Metin Erksan)
- 3) Keşanlı Ali Destanı (Atif Yılmaz)
- 4) Duvarların Ötesi (Orhan Elmas)

5) Şeytanın Uşakları (İlhan Engin)

6) İstanbulun Kızları (Halit Refiğ)

7) Şehrazat (Halit Refiğ)

8) Affetmeyen Kadın (Osman Seden)

9) Mor Defter (Nuri Ergün)

Reji: Metin Erksan (Suçlular Aramızda)

Senaryo: Vedat Türkali (Karanlıkta Uyananlar)

Operatör: Mengü Yeğın (Suçlular Aramızda)

Kadın Oyuncu: Yok

Erkek Oyuncu: 1 — Yılmaz Güney (Mor Defter)

2 — Fikret Hakan (Karanlıkta Uyananlar)

Y. Kadın Oyuncu: 1 — Aylâ Algan (Karanlıkta Uyananlar)

2 — Elif Türkân (Kanun karşısında)

Y. Erkek Oyuncu: 1 — Beklan Algan (Karanlıkta Uyananlar)

2 — Yılmaz Güney (On Korkusuz Adam)

Coşkun ŞENSOY (Ses)

1) Karanlıkta Uyananlar (Ertem Göreç)

2) Suçlular Aramızda (Metin Erksan)

3) Duvarların Ötesi (Orhan Elmas)

4) Keşanlı Ali Destanı (Atıf Yılmaz)

5) Ahtapotun Kolları (Nevzat Pesen)

6) Erkek Ali (Atıf Yılmaz)

7) İstanbulun Kızları (Halit Refiğ)

8) Şehrazat (Halit Refiğ)

9) Şeytanın Uşakları (İlhan Engin)

10) Ahtapotun Kolları (Nevzat Pesen)

Reji: 1) Metin Erksan (Suçlular Aramızda)

2) Ertem Göreç (Karanlıkta Uyananlar)

Senaryo: ?

Operatör: Mengü Yeğın (Suçlular Aramızda)

Kadın oyuncu: Hülya Koçyiğit (Genel olarak)

Erkek oyuncu: Fikret Hakan

Y. Kadın Oyuncu: Aylâ Algan (Karanlıkta Uyananlar)

Y. Erkek Oyuncu: Beklan Algan (Karanlıkta Uyananlar)

Rekin TEKSOY

1) Karanlıkta Uyananlar (Ertem Göreç)

2) Suçlular Aramızda (Metin Erksan)

Reji: Metin Erksan (Suçlular Aramızda)

Senaryo: Yok

Operatör: Mengü Yeğin (Suçlular Aramızda)

Kadın oyuncu: Yok

Erkek Oyuncu: Beklan Algan (Karanlıkta Uyananlar)

Y. Kadın Oyuncu: Aylâ Algan (Karanlıkta Uyananlar)

Y. Erkek Oyuncu: Yok

Hayri CANER (Artist)

1) Karanlıkta Uyananlar (Ertem Göreç)

2) Duvarların Ötesi (Orhan Elmas)

3) Suçlular Aramızda (Metin Erksan)

4) Erkek Ali (Atif Yılmaz)

5) Mor Defter (Nuri Ergün)

6) Ahtapotun Kolları (Nevzat Pesen)

7) Şehrazat (Halit Refiğ)

8) Keşanlı Ali Destanı (Atif Yılmaz)

9) İstanbulun Kızları (Halit Refiğ)

10) Ölümün Ücreti (Fevzi Tuna)

Reji Ertem Göreç (Karanlıkta Uyananlar)

Senaryo: Orhan Elmas (Duvarların Ötesi)

Operatör: Mengü Yeğin (Suçlular Aramızda)

Kadın Oyuncu: Hülya Koçyiğit (Vurun Kahpeye)

Erkek Oyuncu: 1 — Fikret Hakan (Keşanlı Ali Destanı)

2 — Yılmaz Güney (Mor Defter)

Y. Kadın Oyuncu: Aylâ Algan (Karanlıkta Uyananlar)

Y. Erkek Oyuncu: Beklân Algan (Karanlıkta Uyananlar)

ANTALYA FESTİVALİ - II Film Yarışması Sonuçları:

En başarılı Film: AŞK VE KİN (Turgut Demirağ)

En başarılı rejisör: ATIF YILMAZ (Keşanlı Ali Destanı)

» » Senaryocu: VEDAT TÜRKALİ (Karanlıkta Uyananlar)

» » Operatör: GANI TURANLI (Aşk ve Kin)

» » Kadın Oyuncu: FATMA GİRİK Keşanlı Ali Destanı)

» » Erkek Oyuncu: FİKRET HAKAN (Keşanlı Ali Destanı)

» » Y. Erkek Oyuncu: EROL TAŞ (Duvarların Ötesi)

» » Y. Kadın Oyuncu: ALİYE RONA (Hepimiz Kardeşiz)

Memduh Ün'ün Küçük Dünyası II.

GIOVANNI SCOGNAMILLO

1960 yılının Şubat ayı başlarında vizyona giren «Ayşecik» Kemalettin Tuğcu'nun aynı adlı romanından alınmıştı. Hikâyenin geçtiği çevre, hikâyenin başlıca kişileri (ana - baba- küçük kız üçlüsü), hikâyenin insan-cıl yönü Ün'ü duyarak, duygulanarak beyaz perdeye aktarabileceği motiflerdi. Tek başına ailesini dağılmaktan kurtaran, mahalle halkının dayanışmasından yararlanan, yılmadan mücadele eden, boyundan ve yaşından büyük işlere girişen Ayşeciğin dramında Ün, kenar mahalle çevresinin getirdiği sıcak ve samimi havanın içinde, yer yer «Üç Arkadaş» ın insanlıcı buutuna varmağa güçlük çekmiyordu, küçük insanların evreninde yardım-laşmanın, arkadaşlığın zorunluğunu belirtiyordu.

Bir yönü ile tutarlı olan «Ayşecik» başka bir yönü ile polisiye bir konunun uzlaşımına düşüyordu. Bir taraftan Ün «büyük şehrin tehlikelerini, güçlüklerini, her vakit sarsıntıyla, felâketle karşı karşıya bulunan küçük insanlarını; bu insanların herşeye rağmen yaşamak hem de insanca yaşamak isteğini, bu uğurdaki yenilmez çabalarını» (bk. N. Ozön «Türk Sinema Tarihi») anlatırken, öbür taraftan da haksız olarak cinayetle itham edilen babasını kurtarmak isteyen Ayşeciği kötü kadın - katil ikilisinin peşine düşürmekle gereksiz ve filmin havasını bozan bir ikilik yaratıyordu, üstelik ilk bölümlerdeki samimi katılışına karşıt olarak filmin polisiye tarafını gelişi güzel bir şekilde hallediyordu.

«Ayşeciğin» bu dengesizliğini «Mahallenin Sevgili-si» nde bulmak kabildir. «Üç Arkadaş» ın başarısını tekrarlamağa yeltenen Ün burada benzer motifler kullanarak yüzeyde kalan bir deneme ile karşımıza çıkıyor.

«Ben
Senaryo ile
Film çekmem.
Emprovize
çalışırım»

«Ün, kendisinden hiç beklenmeyecek yolda, yapımcıların o pek bağlandıkları (hem güldürücü, hem ağlatıcı) film kalıbına uygun bir film ortaya koymaktaydı. Kaba komedi ile aşırı duygululuk «Mahallenin Sevgilisi»nde yarış halindeydi. Bütün bunlara, dayanılmaz nitelikteki alaturke şarkılar, feci bir okuyuş, kötü bir seslendirme, genel olarak başarısız diyaloglar, ortamın altında eklenince «Mahallenin Sevgilisi» Ün'ün ikinci dönemindeki en zayıf filmi olarak ortaya çıkmaktaydı. «(Bk. N. Özön «Türk Sinema Tarihi»)».

Yönetmene özgü motiflerin tekrarlanması (üç arkadaşın yerini alan iki kardeş, ezilen kadın fonksiyonunu devam ettiren sakat ve bir ameliyata muhtaç genç kız, ameliyat parasını elde etmek için girişilen teşebbüsler) Ün'ün küçük dünyasını açıklamaktan çok tekrarlama-

lara dayanan bir retorik içinde ezmekte, basitleştirmekte idi.

Ne filmde sık sık rastlanılan güzel, derinlemesine görüntüler ne de iki kardeşin kulübesini yıktırmaya kalkışan 'Tefeci Kazım' e karşı mahallenin kollektif dayanışması «Mahallenin Sevgüsü» ni başarısızlıktan kurtarınıyordu.

Un'un sarsılan durumunu yeniden sağlamlaştıran yapıt 1960'ın sonunda çıkan «Kırık Çanaklar» dır. Ed-mud Morris'in «Tahta Çanaklar» adlı sahne oyunundan hareket eden Halit Refig - Lale Oraloğlu ikilisinin senaryosu ile Memduh Un bu kez her yönden sağlam bir çevreye ve kişilere kavuşuyor: Gerçek bir hayatıyeti olan bir kenar mahalle, «Ayşecik» in ailesini andıran oysa bambaşka bir açıdan ele alınan bir aile, aile mikrokosmosunda pathyan dram ve bu dramın aile fertleri üzerindeki etkisi.

«Üç Arkadaş» in sembolizminden sıyrılan ve natüralizme varan Un'un *Kırık Çanaklar*'ındaki gerçek dram aile düzenini sarsan kötü kadının ortaya atılmasıyla patlayan dramdan çok, yaşlanan, bir kenara itilmek için direnin, huysuzlaşan dedenin dramıdır. Duygulu, inandırıcı, etkileyici bir dramdır bu. Kör, sakat, kötürüm kızlardan kurtulan, birinci dönemindeki melodramatik unsurları bir kenara atan yönetmen insan arası ilişkileri artık daha olumlu, daha gerçek bir açıdan yakalamaktadır. «Kırık Çanaklar» daki dede-torun ilişkisinin başlangıcını «Ayşecik» te bulmak mümkündür. Ayşecik - Nine veya Ayşecik - polis komiseri ikilisinden hareket ederek dede-torun ikilisine varıyoruz. Zamanla ilişkiler daha sade, daha inandırıcı bir zemin üzerinde oturtularak ayrı bir derinliğe kavuşmakta.

Küçük çocuk ? yaşlı insan ilişkilerindeki inandırıcı niteliği erkek kadın ilişkilerinde de buluyoruz. «Kırık Çanaklar» daki anne kaderin darbeleri altında pasif kalan, yardıma muhtaç bir kadından çok mücadelesini kendi gücü ile yürüten bir kadındır. Böylelikle kenar mahalle çevresinin kadını sembolist ritüelden ayrılarak daha olgun bir kişilik kazanmaktadır.

Düzgün, tek bir çizgi üzerinde gelişen bir hikâyeyi işliyen «Kırık Çanaklar» in başlıca değerlerinden biri de kişilerin çizilişinden, davranışlarında doğan samimi, doyurucu hava özellikle yaşlanan insanların etrafında dolaşan melankolik atmosferdir. Dramı aksettiren mekânlar, oyuncuların tabii oyunu, Turgut Ören'in canlı

görüntüleri Ün'ün başarısını tamamlayan unsurlardır.

«Kırık Çanaklar» da ki samimiyeti «Ölüm Peşimizde» de aramak nafile. «Aysecik» te polisiye bir denemeye kayan Ün «Ölüm Peşimizde» ile biçimi ile sürükleyici, özü ile kifayetsiz zabıta şeritlerinin ilkinini imzalamaktadır. Filmdeki çevre gene küçük insanların çevresi, kahramanları gene rahat bir yaşantıya kavuşmak için didinen emekçiler, oysa buradaki ilişkiler, duygular, karşıtlıklar belirli bir mekanizmanın icabıdır. Daimi bir hareket ve bu hareketin peşinde sürüklenen, boşa bırakmış insanlar, insan yerine geçmek isteyen tipler.

«Ölüm Peşimizde», genellikle, ilerdeki «Güneş Doğmasını», «Bire On vardı», «Kanun Karşısında» gibi filmlerin şemasını ve trafigini çizen bir prototip, bir örnektir. Bu dört filmin her birinde müşterek noktalar, müşterek noktalar, müşterek durumlar mevcuttur: Suçsuz oldukları takdirde bir cinayet olayına karışan dürüst gençler, bunları kurtarmak için onlarla birlikte mücadele eden, tehlikeye atılan kızlar, bu gençlerin başına belâ

Ayhan
Işık
ve
Fatma
Girik
«Ölüm
peşimizde» de

kesilen kötü kadınlar, Ün'ün dayanışma - yardımlaşma motifini sürdüren sadık arkadaşlar.

Bu temalardan strüktür olarak ayrılan «Bire On Vardı» da yardımlaşma unsuru aşka dayanmaktadır. Aynı kasabadan kopup İstanbul'a yerleşen, bir araya gelen ve bir cinayet olayına karışan delikanlı - kız ikilisine aşk - arkadaşlık tek bir motif halinde işlenilmektedir.

«Boş Yuva» ile aşına olmadığı bir çevreye ve bir film türüne yanaşan, piyasa romanlarının dağınıklığı içinde bile bile kaybolan Ün'ün «küçük dünyası» na yeniden kavuşabilmek için «Avare Mustafa» yı beklemeli.

Ün'ün de sonradan kabul ettiği gibi «Avare Mustafa» hatalı bir sonuca kurban giden, atlamak istediği şeyden ayrı bir şey anlatan, varmak istediği noktaya varamıyan, «para ile mutlu olunmaz» tezini savunmak heyecanı içinde avareliği savunan bir filmidir.

Ve berduş kalmağa niyetlenen Mustafa'nın etrafında da Ün'ün dünyası ufalmakta, gerçek hüviyetini kaybetmektedir. «Üç Arkadaş» taki mutlu serseriler, «Ayşecik» teki anlayışlı komşular, «Kırık Çanaklar» da ki aile «Avare Mustafa» da değişiyorlar, dökülüyorlar, Kişiliğini, inançlarını, özgürlüğünü kurtarabilmek gayesile Mustafa son dakikada var gücü ile direnecek, geriye dönecek. Oysa bu geriye dönüş, bir ölümsüz durumdan başka bir olumsuz duruma dönüştür.

Yanlış tutumuna rağmen «Avare Mustafa» gene de, bazı yönleri ile, Ün'ün önceki yapıtlarına bağlanabilen, benzer, motif, kişi ve çevrelerin işlenişi ile yönetmenin dünyasına yakın, özellikle açık sözlü, dürüst, «erkek» kız tipini daha derinlemesine çizen bir filmidir.

«Avare Mustafa» dan sonra Memduh Ün, yapımçı niteliğinin ağır basması, piyasa şartlarının etkisi ile, bir duraklama devrine girip yanlış bir tutumla kaderini güldürü filimlere bağlamakta, salt fars ile salon güldürüsü arasında bocalamakta, «küçük dünyası» nı unutmaktadır.

«Boş Yuva» kadar yanlış bir film olan «Akasyalar Açarken» den sonra «Kismetin en güzeli» kenar mahalle dünyasının bir çıkmaza girdiğini ispat etmektedir. Mutlu serseriler, kötürüm kız, mutlu sonuç motiflerinin

tekrarlanmasile Ün bilerek veya bilmiyerek kendi dün-
yasinin karikatürünü çizmektedir.

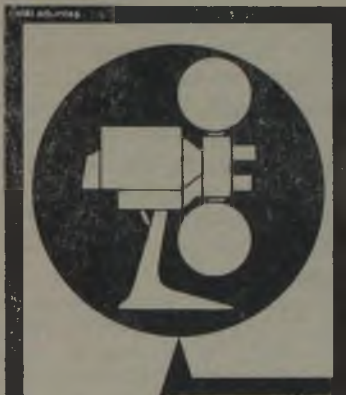
Karikatür yetmiyormuş gibi Ün, «Kismetin en Gü-
zeli» nin kahramanı gibi özentili rüyaların peşinde, ken-
dini zorhiyarak «Çapkın Kız», «Yavaş Gel Güzelim»,
«Öp Annenin Elini», «Kırk Küçük Anne», «Halk Çocuğu»
gibi maceralara girmektedir.

Düzgün bir uygulamadan öteye gitmiyen «Ağaçlar
Ayakta Ölür» hariç, Ün'ün bu son yıllarda yönettiği fi-
limler üzerinde durmakla konumuza hiç bir şey ilâve
edecek degiliz.

«Ağaçlar Ayakta Ölür» ü bir kıpırdama gibi saymak
gerekse Ün'ün isabetli bir davranışla içine düştüğü
çarktan sıyrılarak, olumsuz şartlere son verip, geriye
dönüp eski başarılarının ışığı altında, kurmuş olduğu
dünyayı genişleteceğini veya ayrı oysa onun kadar ya-
kın, onun kadar samimi bir dünyayı bundan sonraki
filimlerinde aksettireceğini ümit edebiliriz.

35 mm. lik SİNEMA MAKİNESİ
İHTİYACINIZ İÇİN
TEK İSİM

ISKRA

- * 1800 metre Buat.
- * 100 A.lik Redresör.
- * Yüksek Kalite
Ampilifikatör
- * Bas-Tiz Mirofonik
Oparlör.
- * En Kuvvetli
Projeksiyon.
- * Net ve Tabii Ses.
- * Bol Yedek Parça.
- * Mükemmel Teknik
Servis
- * Uygun Fiat
Tediye Kolaylığı.

darfilm

Galatasaray, Yarıçarşı Darfilm Han 40 İstanbul Tel: 49 32 00 - 44 12 57

ANKARA Tel: 17 50 80 - 17 55 45

İZMİR Tel: 3402 - 35621

ADANA Tel: 153

(Set : 6)

1965
başından
bu yana
çevrilen
filmler

Geçen sayıdan devam

MAYIS :

- 55) **Bekri Mustafa**, Reji: Süha Doğan, Senaryo: Vecdi Uygun, F. Direktörü: Çetin Gürtop, Oyuncular: Orhan Günşiray, Semra Sar, Gülbin Eray, Gürdal Onur, Vahi Öz, Süha Ogan, Necdet Tosun (Sarıkaya Film).
- 56) **Pantolon Bankası**: Reji: Aram Gülyüz, Senaryo: Safa Önal, F. Direktörü: Memduh Yükman, Oyuncular Sadri Alışık, Ajda Pekkan (Melek Film)
- 57) **Yalancının Mumu**: Reji: Sırrı Gültekin, Senaryo: Sadık Şendil, F. Direktörü: Gani Turanlı, Oyuncular: Öztürk Serengil, Gönül Yazar, Münür Özkul Reha Yurdakul, Suna Pekuysal, Atıf Kaptan. (And Film).
- 58) **Hacı Baba**: Reji: Vahi Öz, Senaryo: Necabettin Yal. F. Direktörü: Ali Yaver, Oyuncular: Semra Sar, Efkan Efekan, Vahi Öz, Hulusi Kentmen, Hayri Caner, Jale Öz, Devlet Devrim, Hüseyin Baradan, Aysel Tanju, Mualla Sürer, Mürvet Sim (Cem Film)
- 59) **Kırk Hayatlar**: Reji: Halit Refig, Senaryo: Halit Refig, F. Direktörü: Şevket Kıymaz, Oyuncular: Belgin Doruk, Cüneyt Arkin, Nebahat Çehre, Birsen Menekşeli, Devlet Devrim, Mezal Sayın, Hulusi Kentmen, Önder Somer (Ugur Film)
- 60) **İşlet Kafanı Kurtar Paçanı**, Reji: Orhan Elmas, Senaryo: Orhan Elmas, F. Direktörü: Mengü Yegin, Oyuncular: Öztürk Serengil, Sevda Ferdag, Aysel Tanju, Necdet Çağlar, İsmail Dümbüllü, Hayri Caner, Sami Hazinses ve Esen Püsküllü (Pesen Film)
- 61) **Hazreti Eyubun Sabrı**: Reji: Asaf Tengiz, Senaryo: Asaf Tengiz, F. Direktörü: Yılmaz Gürbüz, Oyuncular: Muhterem Nur, Hüseyin Peyda, Sami Ayanoğlu, Semih Orkan, Sadiye Arcıvan. (Dede Film)

- 62) **Veda Busesi**: Reji: Ülkü Erakalın, Senaryo: Bülent Oran, F. Direktörü: Turgut Oren, Oyuncular: Türkân Şoray, Tunç Okan' Aliye Rona, Rengin Arda (Ülkü - Pesen Film)
- 63) **Üçünüzde Mıhlarım**: Reji: Bilge Olgaç, Senaryo: Yılmaz Güney, F. Direktörü: Feridun Kete, Oyuncular: Yılmaz Güney, Pervin Par, Hayati Hamzaoglu, Tuncer Kurtiz, Devlet Devrim, (Kazankaya Film)
- 64) **Zehirli Dudaklar**: Reji: Muharrem Gürses, Senaryo: Muharrem Gürses, F. Direktörü: Cezmi Ar, Oyuncular: Pervin Par, Birsen Menekşeli, Barbaros Erbesler, Muharrem Gürses. (Gür Film)
- 65) **Kadın İsterse**: Reji: Nejat Saydam, Senaryo: Nejat Saydam, F. Direktörü: Melih Sertesene, Oyuncular: Ayhan Işık, Hülya Koçyiğit, Gülbün Eray, Semih Seren, Atıf Kaptan (Acar Film)
- 66) **Aklın Durur**: Reji: Kenan Pars, Senaryo: F. Direktörü: Cahit Engin, Oyuncular: Semra Sar, Ahmet Mekin, Kenan Pars, (Mask Film)
- 67) **İntikam**: Reji: Semih Evin, Senaryo: Semih Evin F. Direktörü: Feridun Kete, Oyuncular: Eşref Kolçak, Gülgün Ok, Yavuz Cener, Hüseyin Baradan, Necdet Tosun (Roket Film)
- 68) **Nasreddin Hoca**: Reji: Yavuz Yalınkılıç, Senaryo: F. Direktörü: Dinçer Onal, Oyuncular: İsmail Dümbüllü, Mürvet Sim, Ali Ekdal, Gürdal Onur, Timucin (Erten Film).
- 69) **Tatlı Yumruk**, Reji: Aram Gülyüz, Senaryo: Vecdi Uygun, Kamera: Çetin Gürtop, Oyuncular: Tanju Gürsu, Semra Sar, Hüseyin Baradan, Hasan Ceylan, Nubar Terziyan (Sarıkaya Film)
- 70) **Dokuz Canlı Adam**: Reji: Cevat Okçugil, Senaryo: Kamera: Nejat Okçugil, Oyuncular: Yılmaz Gündüz, Nebahat Çehre, Atıf Kaptan Devlet Devrim, Feridun Çölgeçen (Yıldız Film).

Gelecek Sayıda :

«Merkez Film Kontrol Komisyonu kimlerden yazar?» Yazısıyla **ALİM ŞERİF ONARAN**

BİR OYUNCU PORTRESİ :

FIKRET HAKAN

SAIM GÖRKEN

«Keşanlı Ali Destanı» ve «Karanlıkta Uyananlar» da ki oyunu ile Fikret Hakan filimlerine iki ilginç kompozisyon daha ilâve etmiştir.

Hakan'ın ismi bu son on yıl içinde Türk sinemasının gelişimini ispatlayan birçok yapıtlara bağlı bir isimdir. 1952 de çevirdiği, ve ilk filmi olan, «Köprü Altı Çocukları» ile sinema piyasasının ilgisini çeken, henüz yontulmamış fakat yeni bir tip getiren oyuncu, Erksan'ın «Beyaz Cehennem» inde kısa fakat canlı bir kompozisyon çizerek bir süre o dönemin en tutarlı köy filimlerinin aranan oyuncusu olmuştur.

Akad'ın yönetiminde «Beyaz Mendil» de ilk büyük

Fikret Hakan,
Mevsimin
en başarılı
erkek
oyuncusu

rolüne kavuşan Hakan'ın uygulanmasını bilen sert çehresini, kuru hareketlerini, her an patlamaya hazır gücünü «Ak Altın» da ve, çok daha yumuşaltılmış bir şekilde, Atıf Yılmaz'ın «Gelinin Muradı» nda buluyoruz.

«Beyaz Mendil» e rağmen Hakan bu yıllarda henüz yerini bulamamış bir oyuncudur. «Lejyon Dönüşü» nde özentili ve çocuksu bir atmosfer içinde hareket eden, «Kemalyalı Kadın» da barok bir filmin barok oyuncusu olan Fikret Hakan'ın elverişli fizigini daha canlı ve samimi bir role bir kişiliğe bağlayan filim «Uç arkadaş» tır.

Dürüst, uygulanmasını, mücadele etmesini bilen, sert ve yumuşak, Niyetçi kompozisyonu Hakan'ın iyi kullanıldığı taktirde, bir filmin havasına gereğile intibak etmesini bilen, bu havanın tarifine ve yaratılmasına uygun bir eleman olduğunu göstermiştir.

Ün'den Erksan'a geçiş Hakan'ın ayrı tiplere uygunluğunu açıklamaktadır. «Dokuz Dağın Efesi» nde Hakan yüzeyde kalan, uçlara kaçan bir kompozisyon çizmekle beraber yalnızlığı ve düşmanları ile mücadele eden, özgünlüğünü ve hakkını savunan Çakıcı Mehmet Efe en azından seyircinin benimsiyeceği bir şekil veriyordu.

Ün, Erksan ve nihayet Akad: Oysa özellikle bir kadının kişiliği etrafından kurulmuş olan «Zümrüt» te Hakan yakışıklı bir jön olmaktan ileri gidemiyor.

«Dertli Irmak» ta köy evrenine dönen, «Silâhlar Konuşuyor» da çocuksu bir zabıta şeridine karışan «Şeytanın Kılıcı» nda sadece fizigine güvenen - ve bunların yanında daha bir sürü vasat filme yavaşan - Hakan nihayet «Yılanların Öcü» ile en sağlam, en olgun ve olumlu rollerinden birine kavuşuyor.

Kara Bayram'ın yakınlığını, gücünü, Hakan'ın katılımını sonraki filimlerde aramak nafile. Oyuncuya en az uygun gelen güldürü şeritlerde (örneğin «Battı Balık» «Sokak Kızı», «Kısmetin en Güzeli») Hakan kendini zorlamakla hiç bir yere varmamaktadır.

Güldürü filimlerdeki sahiף olduğumuz zorlamaları melodramlarda da bulmak mümkündür. Hakan'ın Osman Senden'in yönetiminde çevrildiği «Bana Annemi Anlat» ve özellikle «Affetmiyen Kadın» oyuncunun klişeye bağlı veya akla hayale sığmaz tepkiler altında hareket eden tiplerin karşısında gayretlerini boşuna sarf-

ettğini göstermektedir.

«Keşanlı Ali Destanı» nda ve özellikle «Karanlıkta Uyananlar» da gösterdiği başarı, Hakan'ın çoğunlukla gerçekte bir bağlantısı olan rollerde muvaffak olabileceğini açıklamaktadır. «Keşanlı» da fiziginden yararlanan, «Karanlıkta Uyananlar» da güç ve çok ilginç bir kompozisyonda kişinin bunalmını ve krizini verebilen Fikret Hakat böylece mevsimin en başarılı erkek oyuncusu olmakla bu son iki yıl içinde karıştığı kifayetsiz şeritlerin kötü hatırasını silmiş bulunmaktadır.

(Gelecek sayıda : Hakan'ın Filmogrofisi)

— OKUYUCUYA AÇIK MEKTUPLAR : —

Akif ARKİŞ

Atatürk Lisesi Başyardımcısı - İZMİR

Sinema Sanatına, onun savunucusu dergimize gösterdiğiniz yakın ilgi ve onbeş abone sağlıyarak yaptığımız yardım için teşekkürü borç biliriz. Lisenizdeki iyi Film listesi, konferans ve arkadaşlarınıza bilgi vermek gibi «Gerçek Sinema sanatını yaymak için» örnek çalışmalarınızla bir yol açıyorsunuz. İzinizden gelecek başka okul yöneticilerini de bu sütunda duyurmak sevindirecek hepimizi. Saygılar size.

Selma MADENCİ

SİDE Film, Borsa Sokak, İleri İş Hanı kat 4 — Beyoğlu, İst.

«Türk sinemasının her bakımdan hakikaten ciddi bir dergiye, şakşakçılığa kaçmadan, dertlerini, hamlelerini anlatacak şekilde ihtiyacı vardı» diyerek sinemacılarımıza örnek oluyorsunuz. Abone bulma, dergimizi tanıtmaya isteğiniz «Abone kampanyası» çevresinde olursa biz de sağladığımız kolaylıklarla size «teşekkür» fırsatı bulmuş oluruz.

Tahsin KONUR

Okuyucular Sok. 28/3 Maltepe - ANKARA

«Sinemada Eğitim ve Türk sinemasının geri kalma nedenleri» adlı yazınızı yayınlayabilirdik, Fakat daha geniş şekilde ele alarak incelemenizi başka yazılarınızı da bekliyoruz.

S. Gökalp TEZCAN

Sultan Selim Cabi Ali Sok. 1 Fatih - İSTANBUL

«Film Tenkidi Nasıl Yapılmalı» adlı yazınız ilgi çekici. Fakat sizin de daha geniş olarak ele alınmayı gerektiriyor. Başka yazılarınızı da bekliyoruz. İktisat Fakültesi mezunu olduğunuza göre «Yılmaz Kuzgun» un bu sayıdaki yazısıyla öne sürdüğü, sinemamızın iktisadi sorunları konusunda yazacaklarınız olabilir.

Ünver M. ORAL

Tunusbağı Cad. 53, Üsküdar - İSTANBUL

Beş abone sağlıyarak dergimizi desteklemenize teşekkür ederiz. «Nijat ÖZÖN» bu sayının önsözünde sorularınızın cevabı olabilecek bir yazı yazmış olduğu için, yalnız kitap yayınına açıklayacağız, «Öte-lerde» İlk yayınımdır. Daha sonra bunu başkalarının izliyeceğine şimdiden söyleyebiliriz.

SİNEMA 65

Yılım en başarılı
Filmi
Karanlıkta Uyananlar

Karanlıkta Uyananlar üstüne

GIOVANNI COGNAMILLO

★

Yönetmen: Ertem Göreç - Senaryo: Vedat Türkali-
Kamera: Turgut Ören ve Mahmut Demir - Müzik: Ne-
dim V. Otyam - Oynayanlar: Fikret Hakan, Beklan Al-
gan, Ayla Algan, Tülin Elgin, Kenan Pars, Mümtaz
Ener, Tolga Tiğin, Ersun Kazançel - Bir «Filmo Ltd.»
1965 yapımı.

★

«KARANLIKTA UYANANLAR» gibi bir yapıtın
başlıca önemi, giderek değeri ilk defa olarak sinemamız-
da büyük bir dürüstlikle emekçi - işveren ilişkilerini,
çrev ve sendika davalarını, sömürücü yabancı sermaye
nin komplolarını ? yer yer kuru didaktizme kaçmak pa-
hasına bile - ele almasından, bütün çıplaklığı ile açığa

varmasından, toplumun dramından bireysel drama varmasından, aktüel ve hayatı bir dönemi aksettirmesinden doğmaktadır.

Yönetmen Ertem Göreç - Senarist Vedat Türkali ikilisinin yapıtında bir aynı noktaya varan, bir aynı noktaya bağlanılan, yakın davalar, içiçe giren durumlar mevcuttur. Dolayısıyla filmin yapısında başlıca aksaklık bütün bunları bir arada anlatmak, bir arada çözümlemek zorluğundan ve heyecanından ileri gelmektedir. Emekçilerin ilkin bocalamasından, sonradan direnmelerinden doğan toplumsal dramı, teker teker kişilerin - özellikle Fikret'in - dramı bir arada yürütülmek istenilmesine bir engel teşkil etmektedir.

«Karanlıkta Uyananlar» da bir boya fabrikasında çalışan, henüz kolektif bir ruha varıp sendikanın önemini, grevin zorluğunu bilinçli bir şekilde kavramıyan emekçilerin; fabrika sahibi babasının vefatından sonra işin başına geçen, emekçilere karşı bağlılığı ile iç ve dış komplolar arasında bocalıyan, ortada kalan, bir bunalım devresi geçiren bir insanın mücadelesi vardır. Bu iki mücadeleye paralel olarak da iki ayrı aşk hikâyesi de genişleyip bir sonuca varmakta: bir emekçi ikilisinin temiz aşkı ile genç fabrikatör ve non-figuratif ressam kızın olumsuz macerası.

Olumlu emekçi kadın tipi ile olumsuz sosyetik satıncı kadın tipini belirtmeğe yarıyan - ve ikincinin çl-

**Ertem Göreç ;
Olumluluğa doğru
yöneliş**

**Beklan Algan, Mümtaz Ener
Tülin Elgin ve Aylâ Algan
(Hakkı yenilen emekçiler)**

zilişinde belirli bir sanatçı zümresini taşıyan - aşk hikâyeleri bir yana «Karanlıkta Uyananlar» ın gücü ve ilginçliği toplumcu tutumundan ileri gelmektedir.

«Karanlıkta Uyananlar» ile Türk sinemasında emekçinin yaşantısı, emekçilerin en gerçek ve hayatı davaları, uzlaşmaya gidilmeden, pembe gerçekçiliğe kapılmadan, gereksiz duygusal güldürüye kaymadan, izlenilip eleştirmektedir.

Göreç'in filminde öğretücü konuşmaların tekrarlanmasından, çoğunlukla davanın sözle ve statik bir şekilde açıklanıldığından, kısacası salt didaktisme kaymasından yakınılabılır. Oysa bunu da unutmamak gerek ki filmin biçimi üzerinde ağır basan, hattâ sahne düzenini, giderek görüntü düzenini bir dereceye kadar kısıtlayan bu vülgarizasyon endişesi yapıtın doğuşuna sebep olan ana fikirten ileri gelmektedir.

Tekrar edelim ki bugüne değin, arka plânda olsa dahi, bir filmin konusuna dahil edilmeyen - oysa koca bir toplumun kaderini tayin edecek nitelikte - davalar, bu davaları aksettiren durumlar, bu durumları daha canlı ve yakın bir şekil veren kişiler «Karanlıkta Uya-

nanlar» da mevcuttur. Biçimi ile hiç bir özellik taşımayan oysa özü ile bir yenilik getiren bir filmin karşısındayız. Şu veya bu yanı ile, biçimi veya senaryonun struktürü dolayısıyla, tenkid edilebilir, pürüzler meydana çıkarılabilir. Oysa bunlar gerçeğe halel getirmez: «Karanlıkta Uyananlar» Türk sinemasında bir olay yaratan, Türk sinema tarihinde şimdiden bir yeri olan, beyaz perdelerimize gerçek bir çevre, gerçek ve önemli davalar yansıtan üstelik sinemamıza Ayla ve Beklan Algan gibi iki değeri kazandıran bir filmidir.

Her çevrede olduğu gibi sinema piyasasının karanlığında da uyanmak istemiyen, uyanmamak için direnen insanlar var: «Karanlıkta Uyananlar» ın başarısı onları uyandıracak cinsten olmuştur.

YENİ BİR DÖNEMİN EŞİĞİNDE

Erhan ETİKER

Türk sinemasının kendi öz sorunlarına el atması «Karanlıkta Uyananlar» ile başlamıyor elbette! Bundan önce, «Beyaz Mendil», «Susuz Yaz», «Yılanların Öcü» gibi filmlerle bunu bir çok kere denemiş, ama bir türlü istenilen başarıya erişememiş, küçük bir kıvılcım gibi parlayıp sönmüştü. Hep onlardan yana olmuştuk. Sesimizin çıktığına bu umutlu atılışların savunculugunu yapmıştık. Ama, Öte yandan usları yalnızca midelerinde toplanmış bir takım sözüm ona efendiler! Bu usul usul gidişi, bütün bütüne durdurmak istemiş, bu türlü filmlerin perdede gösterilmemesi için ellerinden gelen her şeyi yapmışlardır. Sözünü ettiğimiz bu filmlerin yerli sinemada bir akım niteliğine bürünüp gelişmemesi, sönmüş kalması, sesini daha gür bir biçimde duyuramaması nedensiz değil elbette! Şimdi bunu tartışacak değiliz. Üstelik «Karanlıkta Uyananlar» için de aynı şey söz konusu olabilir. Ama bu kere daha büyük umudumuz! Ötekilerinden çok daha fazla umut ediyoruz. Çarklar ilk kere bu filmle dönmeye başladı çünkü, şimdi yapılacak iş bu çarkların elden geldiğince, gücün yettiğince daha fazla, daha hızlı dönmesini sağlamak. Bütün bu söylediklerimiz bizi aşırı bir iyimserlik ve düşüverlik gölgesi içinde gösterebilir. Kimbilir, ola ki doğrudur da bu. Ama, öte yandan «Karanlıkta Uyananlar»

in bu güne dek yapıla gelenlerin içinde en yürekli çıkışı yaptığı da bir gerçek. Yalan mı? Gördük mü bu güne dek Türk toplumun en önemli bir sorununu bu kadar çıplak, bu kadar açık, seçik gözlerimizin önüne seren film.

«Karanlıkta Uyananlar» ın teknik yapısından söz etmiyeceğim, O işten anlamam ben. Onu bu işten anlıyanlar eleştirsin! Benim diyeceğim o değil. Daha çok filmin dediği önemli benim için.

«Karanlıkta Uyananlar» da bir yandan tümeli gidişin en önemli bir yanını görürken, bir yandan da tikeldeki soluyan inancıl özü görüyoruz. Örneğin fabrikatörün oğlu bir özün değişik yönlerden incelenmesi için ameliyat masasına yatırılan bir hasta görünümünde. Gerçekte ameliyat masasına yatırılan yalnız o değil. Bugün batı etkisinde ki Türk yazınının varıp geldiği o anlamsız son, yabancı yer de böylesine bir eleştirinin içine girivermiş. Burjuvazinin propogandasını yapmaktan öteye geçemiyen, olumsuz bir sanatçı çevresi bugün ülkemizin belki de en önemli sorunlarından birisi gene. Filmde fabrikatörün oğlunun ressam sevgilisi bu duruma verilebilecek en iyi örneklerden birisi olabilecek güçte çizilmiş.

Her gün binlerce kişi sinemaların o karanlık loş salonuna giriyor. Orada gizli bir alışveriş oluyor. Bu alışveriş sinemaya seyirci ile filmler arasında... Binlerce kişi o karanlık salonda etkileniyor, yeni yeni şeyler öğreniyor. yepyeni dünyalar görüyor. Bu öğrenişi, bu etkilenmeyi sinema sanatının o devre gücünden yararlanarak ulusal olmaya, gerçek insancılığa doğru yöneltebilirsek bu bir yandan Türk toplumunun kalkınmasına, bir yandan da Türk sinemasının bağımsızlığına, kurtuluşuna büyük ölçüde yardımcı olacaktır.

Türk sinemasının kendi tekeline almak istiyen trostçü anlayışların karşısına ancak belirli bir atmosfere, belirli bir akım gücüne bürünebilecek, çağdaş olan ve aynı zamanda Türk toplumunun temel sosyal sorunlarına el atabilecek yürekli çıkışlarla karşı konulabilir ancak.

Gelecek Sayıda :

OYUNCU YILMAZ GÜNEY'LE
BİR KONUŞMA

YERLİ FİLİMLERE KARŞI RAĞBET GENİŞLİYOR!

İstanbul Belediyesi tarafından önceki ayda yayınlanan bir istatistiğe göre bir yıl içinde kentimizin sinemalarına 34 milyon 393 bin 634 seyirci girmiştir.

1964 mali yılında İstanbul'da 69 kapalı sinemaya giden 23.711.707 seyirci ile yazlık sinemalardaki 10 milyon 681.827 seyirciden İstanbul Belediyesi 18 milyonluk bir gelir sağlamış bulunmaktadır.

Yukarıki rakkamların dökümünden kentimizdeki seyircilerin Türk filimlerine daha fazla ilgi gösterdiği anlaşılmaktadır.

Seyircilerden 19.821.120 Türk, 14.571.414 ü de yabancı filimleri seyretmişlerdir.

MEVSİMİN REKORTMENLERİ!

1964/965 mevsiminde vizyona giren filimler arasında aşağıda sıralanan yedi filim gişe şampiyonu durumunda bulunmaktadırlar.

— Vurun kahpeye — Fıstık gibi maşallah — Fabrikanın gülü — Turist Ömer — Öksüz kız — Ekmekçi kadın — On korkusuz adam.

Yerli filimlere karşı daha çok ilgi gösterildiği bir hakikat, oysa bu ilgi, daha kaliteli filemlere doğru yönelseydi çok daha olumlu sonuçlara varmak mümkün olabilirdi.

Hayri Caner «Vur Gözünün Üstüne den sonra bu yıl beş film daha yapacak.

Fotoğraf meraklıları, sinemacılar!...
Kıtaplığınızı değerlendirecek

DÜNYA ÇAPINDA BİR
FOTOĞRAF YILLIĞI

PHOTOGRAPHY A N N U A L

1962, 1963, 1964, 1965' sayıları herbiri 200 sayfa ve en güzel, renkli siyah çeşitli fotoğraflarla, kuşe kâğıt Avrupa baskı, bulunmaz bir kolleksiyon

% 60 TENZİLATLA DÖRDÜ 30 LİRA

Tek olarak 1965 yıllığı 8 liradır. Bedelini (pul veya para) önceden gönderip veya ödemesi isteyebilirsiniz. (Ödemelilere 2 lira masraf eklenir.)

SET KİTABEVİ

Balipaşa Yokuşu 118/A Beyazıt - İstanbul
Avrupa Mağazın çeşitlerimizi de sorunuz

Modern Kıtaplar Serisinden :

1961 Akademi Fransız Edebiyat
Armağanı'nı Kazanan :

SOMERT

MAUGHAM'ın

aldanış

ROMANI

ÇIKTI

Lüks bez ciltli, nefis baskı, kuşe gömlek içinde fiatı 10 lira
(Ödemeli Gönderilir)

★

İsteme Adresi :

Coşar Orhan Şilliler

Vilâyet Karşısı 37/1

İ s t a n b u l

Değişme : 7

HAFTALIK RESİMLİ KAHRAMANLIK DERGİSİ

KARAOĞLAN

KARAOĞLAN'I
çocuğunuza,
öğrencinize ve
dostunuza
tavsiye ediniz.

KARAOĞLAN'IN MACERALARI
DÜNYANIN EN HEYECANLI RESİMLİ ROMANIDIR

Geçen sayı açıklanan

SİNEMA 65'in

Abone kampanyası
7. sayıyla
sona erecek ve
abone fiatı
yükseltilecektir.

★

Abone olmakta
acele ediniz,
abone bulunuz...

★

Simdi armağanlı
Yıllık abone: 10 Liradır

Değişme : 6

KAZANKAYA FİLM
TAKDİM EDER :

**Yılmaz
Güney**

ÜÇÜNÜZÜ DE MIHLARIM

**PERVİN
P A R**

HAYATİ HAMZAOĞLU
TUNCEL KURTİZ
ALİYE RONA
AYSEL GİLDA

REJİ :
BİLGE OLGAC

★

OPERATÖR :
FERİDUN KETE

★

Pek
Yakında
İstanbul
Sinemalarında

(Set : 7)